EIROPAS KOMISIJAS UN EIROPAS ĀRĒJĀS DARBĪBAS DIENESTA ATBILDES

UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS ĪPAŠO ZIŅOJUMU

par ES tirdzniecības sankcijām pret Krievijas Federāciju

Saturs

I. KOMISIJAS UN EĀDD ATBILŽU KOPSAVILKUMS 2

II. ATBILDES UZ IETEIKUMIEM 3

1. ieteikums. Uzlabot ES tirdzniecības sankciju regulējumu 3

2. ieteikums. Veikt padziļinātu analīzi par to, kā dalībvalstis īsteno un piemēro ES tirdzniecības sankcijas 4

3. ieteikums. Stimulēt dalībvalstis pilnībā izmantot informācijas apmaiņas sistēmas 5

4. ieteikums. Uzlabot ES tirdzniecības sankciju uzraudzību un novērtēšanu 6

III. ATBILDES UZ APSVĒRUMIEM 6

1. Komisijas koordinācijas sistēma ES un starptautiskā līmenī 6

2. Tirdzniecības sankciju un pasākumu sankciju apiešanas novēršanai ietekme uz tirdzniecību starp ES un Krieviju 7

3. ES tiesiskais regulējums un sankciju īstenošana 8

4. Valstu prakse ES tirdzniecības sankciju izpildē 9

5. Komisijas norādījumi un informācijas sistēmas 10

6. Komisijas veiktā ES tirdzniecības sankciju efektivitātes uzraudzība 11

Šajā dokumentā ir sniegtas Eiropas Komisijas un Eiropas Ārējās darbības dienesta atbildes uz Eiropas Revīzijas palātas īpašā ziņojuma apsvērumiem saskaņā ar Finanšu regulas 265. pantu. Eiropas Revīzijas palāta šīs atbildes publicēs kopā ar īpašo ziņojumu.

I. KOMISIJAS UN EĀDD ATBILŽU KOPSAVILKUMS

Eiropas Komisija pieņem zināšanai Eiropas Revīzijas palātas (ERP) īpašo ziņojumu par ES tirdzniecību ierobežojošiem pasākumiem ("sankcijām") pret Krievijas Federāciju. Kā ERP norāda ziņojumā, ES, reaģējot uz Krievijas neprovocēto un nepamatoto militāro agresiju pret Ukrainu, līdz 2026. gada 23. jūlijam ir pieņēmusi **21 secīgu sankciju paketi pret Krieviju**. Šis bezprecedenta ierobežojošo pasākumu kopums, kas ietver virkni finansiālu, ekonomisku un tirdzniecības pasākumu, atspoguļo gan ES reakcijas mērogu, gan steidzamību.

Komisija norāda, ka daudzi ERP konstatējumi ir balstīti uz pieņēmumu, ka tirdzniecības sankciju īstenošana galvenokārt ir atkarīga no muitas instrumentiem[1]. Tā rezultātā uzsvars tiek likts uz muitu, savukārt sankciju darbības joma attiecīgo dalībnieku un juridisko un operatīvo procesu ziņā kopumā ir plašāka. ES sankcijas, tostarp tirdzniecības sankcijas, tiek pieņemtas un īstenotas kā daļa no ES kopējās ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP). KĀDP, tirdzniecības politika un muitas savienība ir atšķirīgas politikas jomas ar atšķirīgu kompetenču sadalījumu starp ES un tās dalībvalstīm un atšķirīgiem mērķiem. Turklāt ES tirdzniecības sankcijas nav atsevišķs KĀDP instruments – lai arī tās ir ļoti svarīgs instruments, tās ir tikai viens no daudzajiem pasākumu veidiem, kurus Komisija izstrādā un ierosina un kurus dalībvalstis pēc tam apspriež un vienprātīgi pieņem kā "pasākumu kopumu".

ES sankciju īstenošana un izpildes panākšana, tostarp Padomes Regulas (ES) Nr. 833/2014[2], ar ko paredz noteikumus par ES tirdzniecības sankcijām, piemērošana, ir to ES dalībvalstu kompetento iestāžu pienākums, kuras īsteno šos pasākumus un panāk to izpildi savā jurisdikcijā. Komisija kā Līgumu sargātāja uzrauga ES sankciju īstenošanu un izpildes panākšanu dalībvalstīs un sniedz tām atbalstu.

Šo sankciju pakešu plašums, steidzamība un sarežģītība ir radījusi ievērojamu spiedienu ne tikai uz Komisiju, bet arī uz valstu iestādēm. Reaģējot uz to, Komisija sniedz ievērojamu atbalstu valstu iestādēm un atzinīgi vērtē Revīzijas palātas īpašajā ziņojumā sniegto kopumā pozitīvo novērtējumu par darbu, kas veikts, lai atbalstītu un koordinētu ES tirdzniecības sankciju pret Krieviju īstenošanu[3].

Kā atzīts ziņojumā, koordinācijas ziņā Komisija gan iekšēji, gan ar dalībvalstu iestādēm ir izveidojusi sistēmu, kas atspoguļo sankciju sarežģītību dažādās politikas jomās[4]. Komisija ir arī centusies uzlabot saziņu ārpus ES, ieceļot ES sankciju sūtni, kas strādā pie tā, lai novērstu ES sankciju, tostarp tirdzniecības sankciju, apiešanu[5].

Turklāt Komisija atzinīgi vērtē to, ka ERP ir atzinusi Komisijas visaptverošo darbu saistībā ar norādījumu sniegšanu par ES tirdzniecības sankciju īstenošanu[6]. Komisija ir sagatavojusi daudzus norādījumu dokumentus un izveidojusi bieži uzdoto jautājumu sarakstu (BUJ) (vairāk nekā 900 par ES sankcijām pret Krieviju, no kuriem viena ceturtdaļa attiecas uz tirdzniecības sankcijām). Turklāt

---

1 ERP ziņojuma 3., 16.–18., 61. un 62. punkts.

2 Padomes Regula (ES) Nr. 833/2014 (2014. gada 31. jūlijs), par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā, https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/833/oj/lav.

3 ERP ziņojuma 12. un 13. punkts.

4 ERP ziņojuma 25. un 26. punkts.

5 ERP ziņojuma 31.–35. punkts.

6 ERP ziņojuma 19. un 20. punkts, 80.–83. punkts.

Komisija atbild uz valstu kompetento iestāžu jautājumiem, izmantojot Sankciju informācijas apmaiņas repozitoriju (*SIER*), palīdz uzņēmumiem ievērot sankcijas ar Sankciju palīdzības dienesta starpniecību, organizē sanāksmes ar dalībvalstu ekspertiem izraudzītajās grupās un iesaistās tiešā informācijas apmaiņā ar valstu iestādēm un plašu ieinteresēto personu loku.

Vissvarīgākais ir tas, ka Komisija atzinīgi vērtē ERP secinājumu, ka "tirdzniecības sankcijas kopā ar pasākumiem sankciju apiešanas novēršanai ir ievērojami samazinājušas tirdzniecību starp ES un Krieviju"[7]. ES tirdzniecības sankcijas ir bijušas sekmīgas, par ko liecina straujais tirdzniecības kritums starp ES un Krieviju. 2025. gadā ES preču kopējais eksports uz Krieviju samazinājās par 66 % (30,4 miljardi EUR salīdzinājumā ar 89,2 miljardiem EUR), un ES imports no Krievijas samazinājās par 83 % (27,9 miljardi EUR salīdzinājumā ar 163,6 miljardiem EUR) salīdzinājumā ar 2021. gadu,[8] kas bija pēdējais pilnais gads pirms Krievijas pilna mēroga iebrukuma Ukrainā. Tas ietver būtisku eksporta un importa samazinājumu un gandrīz pilnīgu tirdzniecības pārtraukšanu ar kritiski svarīgām un augstas prioritātes precēm, kuras ir būtiskas Krievijas militārajām spējām, par ko liecina regulāra uzraudzība un ziņošana, ko veic dažādi Komisijas departamenti. Pieņemot jaunus Komisijas ierosinātus tirdzniecības pasākumus vai atjaunojot esošos, dalībvalstis var līdzsvarot šos politikas mērķus ar konkrēta pasākuma konkrēto ietekmi uz savu ekonomiku un ekonomikas dalībniekiem.

II. ATBILDES UZ IETEIKUMIEM

1. ieteikums. Uzlabot ES tirdzniecības sankciju regulējumu

Lai veicinātu sankciju īstenošanas vienotību dalībvalstīs, Komisijai savos attiecīgajos priekšlikumos un norādījumos ir jāuzlabo tiesiskā noteiktība, veicot šādus pasākumus:

(a) jāizvairās no neskaidru terminu izmantošanas; un
(b) jāmazina darbības problēmas, ko rada terminoloģiskas atšķirības starp muitas un sankciju tiesību aktiem.

(Īstenošanas mērķtermiņš: 2027. gads)

Komisija **piekrīt** 1. ieteikuma a) un b) punktam. Komisija savos sankciju regulu priekšlikumos turpinās censties skaidri un konsekventi izmantot sankciju terminoloģiju, kā tā to ir darījusi līdz šim. Tā arī turpinās atbalstīt dalībvalstis un dalībniekus tādu operatīvo problēmu mazināšanā, kas joprojām varētu rasties ES sankciju īstenošanā, jo īpaši izmantojot skaidrojumus, kas sniegti atbildēs uz BUJ, īpašus norādījumus un informācijas apmaiņu ar dalībvalstu iestādēm. Tas ietver grūtības, ko rada dažādās politikas jomās, piemēram, tirdzniecībā un muitā, piemērotās terminoloģijas izmantošana.

Vienlaikus Komisija norāda, ka par tiesisko regulējumu kā tādu lemj Padome. Lai gan Komisijai ir svarīga loma likumdošanas procesā, tā nav vienīgā iestāde, kas iesaistīta ES sankciju juridiskajā izstrādē. ES sankcijas kā KĀDP instruments izriet no politiskiem lēmumiem un kompromisiem starp ES dalībvalstīm Padomē. LESD 215. pantā ir noteikts, ka, ja KĀDP lēmumā ir paredzēts daļēji vai pilnībā pārtraukt vai samazināt ekonomikas un finanšu sakarus ar vienu vai vairākām trešām valstīm, priekšlikumus Padomes regulām kopīgi iesniedz Augstais pārstāvis un Komisija. Praksē

[7] ERP ziņojuma 36.–56. punkts.

[8] *Eurostat*, dati iegūti 2026. gada septembrī.

galīgos tiesību aktus Padome pieņem vienprātīgi[9] pēc sarunām un vienošanās starp dalībvalstīm. Lai gan Komisija turpinās iesniegt priekšlikumus ES sankciju regulām, kurās izmantota konsekventa un nepārprotama terminoloģija, lai stiprinātu juridisko noteiktību KĀDP jomā, tā nevar iepriekš paredzēt iznākumu sarunām Padomē par šādiem priekšlikumiem.

2. ieteikums. Veikt padziļinātu analīzi par to, kā dalībvalstis īsteno un piemēro ES tirdzniecības sankcijas

Lai uzlabotu sankciju īstenošanu, Komisijai būtu jāveic padziļināta analīze par to, vai dalībvalstis vienoti īsteno un nodrošina ES tirdzniecības sankciju izpildi. Analīzē īpaša uzmanība jāpievērš tam, kā:

(a) muitas kontroles var vēl vairāk saskaņot (tai skaitā pēcmuitošanas revīzijas);
(b) dalībvalstis pārvalda eksporta atļaujas un pārbauda tās, ko izsniegusi cita dalībvalsts.

(Īstenošanas mērķtermiņš: 2027. gads)

Komisija **piekrīt** 2. ieteikuma a) punktam. Tā atzīmē, ka pašreizējā muitas reforma paredz jaunus instrumentus, lai nodrošinātu saskaņotu muitas kontroles piemērošanu un saskaņotu riska pārvaldību. Muitas kontroles vienotu īstenošanu veicinās Eiropas Savienības Muitas dienesta izveide un uzlabota informācijas pieejamība (ko nodrošinās ES muitas datu centrs), bet pagaidām tie vēl nav izveidoti.

Komisija **daļēji piekrīt** 2. ieteikuma b) punktam veikt analīzi par to, kā dalībvalstis pārvalda divējāda lietojuma un progresīvu tehnoloģiju eksporta atļaujas uz Krieviju, pamatojoties uz dalībvalstu sniegtajiem paziņojumiem Divējāda lietojuma preču sistēmā (*DUeS*). Tomēr Komisija nevar novērtēt, vai dalībvalstis pārbauda citas dalībvalsts izdotas atļaujas, jo dalībvalstīm nav pienākuma ziņot par to, vai tās ir pārbaudījušas citas dalībvalsts izdotas atļaujas.

Jāatzīmē, ka Komisija jau veic darījumu līmeņa analīzi, galveno uzmanību pievēršot divējāda lietojuma un progresīvo tehnoloģiju tiešajam eksportam no dalībvalstīm. To mērķis ir noteikt iespējamās neatbilstības starp to, kas ir eksportēts saskaņā ar atļaujām, ievērojot atbrīvojumus un atkāpes, kas atļautas ar Padomes Regulu (ES) Nr. 833/2014, un to, kas ir paziņots *DUeS*. Komisija dalās savos konstatējumos izpildes koordinācijas mehānisma (*ECM*) ietvaros, un *ECM* eksperti tiek aicināti valsts līmenī izmeklēt darījumus, kas atzīti par iespējami anomāliem, un, ciktāl iespējams, ziņot par saviem iespējamajiem konstatējumiem.

Tomēr Komisija vēlas uzsvērt, ka ES sankcijas, tirdzniecība un muita ir atsevišķas politikas jomas ar atšķirīgu kompetenču sadalījumu starp ES un dalībvalstīm. Lai gan muitas amatpersonām un procedūrām ir svarīga nozīme tirdzniecības sankciju īstenošanā, tās nav vienīgās, kam šajā jomā ir nozīme.

Šajā kontekstā un kā atzinusi ERP, par sankciju īstenošanu un izpildes panākšanu galvenokārt atbild dalībvalstis, savukārt Komisija palīdz nodrošināt vienveidību visā ES. Tas atspoguļo pašreizējo kompetenču sadalījumu starp Komisiju un dalībvalstīm. Lai gan no Komisijas viedokļa jebkādas izmaiņas attiecībā uz sankciju vienotākas īstenošanas nodrošināšanu visā ES būtu vēlamas, tām būtu nepieciešama visu dalībvalstu piekrišana.

[9] Līgumos ir paredzēts, ka KĀDP Padomes lēmumus Padome pieņem vienprātīgi un attiecīgās regulas – ar kvalificētu balsu vairākumu.

3. ieteikums. Stimulēt dalībvalstis pilnībā izmantot informācijas apmaiņas sistēmas

Komisijai būtu jārada stimuli valstu pārvaldes iestādēm, lai tās pilnībā izmantotu informācijas apmaiņas sistēmas, kas tiek lietotas saistībā ar ES tirdzniecības sankcijām. Jo īpaši, Komisijai ir:

(a) jāpārskata to, kā darbojas riska informācijas veidlapas sankcijām muitas riska pārvaldības sistēmā, lai uzlabotu to izmantošanu un turpmākos pasākumus;

(b) aktīvi jāveicina un jāsekmē sankciju informācijas apmaiņas repozitorija pilnīga un aktīva izmantošana; un

(c) jānodrošina muitas dienestiem piekļuve centrālajām informācijas apmaiņas sistēmām, kas ir saistītas ar ES tirdzniecības sankciju īstenošanu.

(Īstenošanas mērķtermiņš: 2028. gads)

Komisija **piekrīt** 3. ieteikuma a) punktam veikt pārskatīšanu, kuras mērķis ir uzlabot riska informācijas veidlapu izmantošanu attiecībā uz sankcijām un no dalībvalstīm saņemto atsauksmju par turpmākajiem pasākumiem izmantošanu.

Komisija **piekrīt** 3. ieteikuma b) punktam. Komisija ir apņēmusies turpināt veicināt un atvieglot Sankciju informācijas apmaiņas repozitorija (*SIER*) izmantošanu. Konkrētāk, Komisija turpinās organizēt īpašas sesijas par *SIER* izmantošanu saistībā ar dažādām ekspertu grupām, piemēram, ekspertu grupu Savienības ierobežojošo pasākumu un eksteritorialitātes jautājumos, un paplašināt rīka lietderību, lai nodrošinātu vienotāku sankciju īstenošanu visās ES dalībvalstīs. Tā kā *SIER* ir instruments, kas paredzēts valstu kompetento iestāžu vajadzību apmierināšanai, Komisija turpinās dialogu ar dalībvalstīm un pienācīgi apsvērs visus to pieprasījumus veikt uzlabojumus.

Komisija **piekrīt** 3. ieteikuma c) punktam, proti, uzlabot muitas dienestu piekļuvi attiecīgajai informācijai centrālajās informācijas apmaiņas sistēmās, un izvērtēs iespējas to darīt. Šajā kontekstā muitas uzraudzības sistēma jau vāc visas muitas importa un eksporta deklarācijas no dalībvalstīm, tādējādi nodrošinot Komisijai būtisku instrumentu tirdzniecības plūsmu uzraudzībai ES līmenī. Tas arī ļauj Komisijai sniegt dalībvalstīm svarīgu informāciju par pašreizējām un turpmākajām tirdzniecības plūsmām visā ES, kurām ir iespējama saikne ar šīm sankcijām.

Turklāt Komisija uzsver, ka Eiropas Savienības Muitas dienesta un ES muitas datu centra izveide muitas reformas ietvaros no 2028. gada jūlija attiecībā uz e-komerciju un no 2031. gada attiecībā uz citām tirdzniecības plūsmām vēl vairāk pārveidos muitas informācijas apmaiņas sistēmas. Tas sniegs visaptverošu pārskatu par visām ES muitas operācijām, nodrošinot kopīgas riska pārvaldības spējas un visu dalībvalstu veiktās muitas kontroles pilnīgu pārredzamību. Komisijai būs jāņem vērā šīs norises, lai īstenotu šo ieteikumu.

Tāpēc papildus esošajiem un plānotajiem risinājumiem tiks pētīta arī citu papildu risinājumu īstenojamība, efektivitāteun plānošana, ar kuriem muitas dienestiem varētu nodrošināt reāllaika piekļuvi centrālajām informācijas apmaiņas sistēmām, kas attiecas uz ES tirdzniecības sankciju īstenošanu.

4. ieteikums. Uzlabot ES tirdzniecības sankciju uzraudzību un novērtēšanu

Komisijai jāuzlabo tirdzniecības sankciju uzraudzība un to efektivitātes novērtēšana. Jo īpaši, Komisijai ir:

(a) jānodrošina integrētāka un visaptverošāka datu vākšana, analīze un atbilstības kontrole, lai uzraudzītu sankciju īstenošanu; un

(b) jāierosina kritēriji ES tirdzniecības sankciju efektivitātes novērtēšanai un jāveic regulārus novērtējumus, pamatojoties uz minētajiem kritērijiem.

(Īstenošanas mērķtermiņš: 2028. gads)

Komisija **piekrīt** 4. ieteikuma a) punktam. Komisija jau veic virkni analīžu, kas saistītas ar tirdzniecības sankcijām, un attiecīgie Komisijas departamenti sadarbojas, analizējot ar tirdzniecības sankcijām saistītus datus un citus faktu elementus atbilstoši savai kompetencei un speciālajām zināšanām. Šī pieeja atspoguļo dažādos politikas pienākumus, juridiskās pilnvaras un tehniskās zināšanas, kas vajadzīgas šādu datu novērtēšanai. Komisija apņemas turpināt uzlabot šo tirdzniecības sankciju uzraudzību un analīzi, tostarp uzlabojot informācijas apmaiņu un datu vākšanu.

Komisija **nepiekrīt** 4. ieteikuma b) punktam. Kā atzinusi ERP, Komisija jau veic regulārus tehniskos novērtējumus. Tie attiecas uz tirdzniecības plūsmām, sankciju apiešanas modeļiem, spēkā esošo pasākumu ietekmi, iespējamām nepilnībām, kā arī nepieciešamību veikt turpmākus pielāgojumus spēkā esošajās sankcijās un ieviest jaunas sankcijas. Turklāt Komisija novērtē visu ES sankciju (ne tikai ar tirdzniecību saistīto sankciju) ietekmi uz Krievijas ekonomiku. Komisija turpinās veikt šos tehniskos novērtējumus, tos darīs zināmus dalībvalstīm, un tie tiks tieši izmantoti turpmākajos Komisijas iesniegtajos sankciju priekšlikumos.

Turklāt dalībvalstis veic pašas savus novērtējumus, kas tiek izmantoti lēmumu pieņemšanas procesā Padomē. Plašākā nozīmē ES sankcijas ir ES KĀDP instrumenti. Tādējādi novērtējums par nepieciešamību turpināt sankciju piemērošanu, to vēlamību vai efektivitāti ir politisks, nevis tehnisks.

Tāpēc Komisija norāda, ka, ņemot vērā ES KĀDP būtību un ar to saistīto lēmumu pieņemšanu un kompetenču sadalījumu, lēmums par sankciju vispārējās efektivitātes pārskatīšanu ir jāpieņem Padomei un dalībvalstīm, nevis Komisijai.

III. ATBILDES UZ APSVĒRUMIEM

1. Komisijas koordinācijas sistēma ES un starptautiskā līmenī

Komisija atzinīgi vērtē ERP pozitīvo novērtējumu par tās iekšējo koordināciju[10] un ERP konstatējumu, ka "koordinācijas sistēma ar dalībvalstīm atspoguļo lēmumu pieņemšanas

[10] ERP ziņojuma 25. un 26. punkts.

sarežģītību un sankciju starpnozaru raksturu”[11]. Nepieredzēti plašajai nozaru sankciju izmantošanai pret Krieviju ir vajadzīgas dažādu Komisijas departamentu, kā arī dalībvalstu valsts iestāžu speciālās zināšanas. Tāpēc Komisija ir izveidojusi vai pārprofilējusi īpašas darba grupas ar dažādu valsts iestāžu iesaisti, lai regulāri apspriestu jautājumus to attiecīgo pilnvaru ietvaros. Lai gan Komisija atzīst, ka sankciju sarežģītība var radīt spiedienu uz resursiem, ERP konstatējumi apstiprina Komisijas koordinācijas sistēmas vispārējo spēku un atbilstību.

Komisija arī atzinīgi vērtē ERP pozitīvo novērtējumu[12], ka tās satvars sankciju starptautiskai koordinācijai ir visaptverošs. Tas atspoguļo konkrētus sasniegumus, jo īpaši regulāru sadarbību ar partneriem ārpus ES, izmantojot diplomātiskos kanālus, periodiskus sankciju dialogus un neformālas konsultācijas ar līdzīgi domājošiem partneriem, kā arī citus instrumentus ES sankciju ietekmes stiprināšanai.

2. Tirdzniecības sankciju un pasākumu sankciju apiešanas novēršanai ietekme uz tirdzniecību starp ES un Krieviju

Komisija atzinīgi vērtē ERP apsvērumu par to, ka tirdzniecības sankcijas kopā ar pasākumiem sankciju apiešanas novēršanai ir ievērojami samazinājuši tirdzniecību starp ES un Krieviju[13]. Uz lielāko daļu iepriekšējās tirdzniecības ar Krieviju tagad attiecas ES mērķtiecīgās tirdzniecības sankcijas. Turklāt pat jomās, uz kurām vēl neattiecas ES ierobežojošie pasākumi, Krievijas agresijas karš ir izraisījis jūtamu tirdzniecības lejupslīdi un vēl nepieredzētu atsaisti no Krievijas. Tā rezultātā 2025. gadā salīdzinājumā ar 2021. gadu kopējais ES preču eksports uz Krieviju samazinājās par 66 % no 89,2 miljardiem EUR līdz 30,4 miljardiem EUR, un imports no Krievijas samazinājās par 83 % no 163,6 miljardiem EUR līdz 27,9 miljardiem EUR.

Tirdzniecības sankcijas īpaši smagi skāra Krievijas piekļuvi precēm un pakalpojumiem militāriem un civiliem mērķiem, piemēram, kopīgām augstas prioritātes precēm (*CHP*) un ekonomiski kritiski svarīgām precēm (*ECG*). Kā atzinusi ERP, šo preču eksports no ES uz Krieviju kopš 2023. gada ir gandrīz pilnībā apstājies[14].

Komisija par vienu no galvenajām prioritātēm ir noteikusi arī ES sankciju, tostarp tirdzniecības sankciju, apiešanas novēršanu. Lai novērstu apiešanu caur trešām valstīm, Komisija ir strādājusi pie tā, lai pastiprinātu ES diplomātiskos centienus. Kopš savu pienākumu uzņemšanās 2023. gada janvārī ES sankciju sūtnis ir vērsies pie daudzām trešām valstīm, kas identificētas kā iespējamie tirdzniecības sankciju apiešanas centri. Turklāt jautājumi saistībā ar sankcijām un to apiešanas novēršanu ir integrēti politikas dialogos, jo īpaši par tirdzniecību un muitu. Komisija ir organizējusi spēju veidošanas seminārus publiskajam un privātajam sektoram dažās trešās valstīs, lai palīdzētu to iestādēm un uzņēmumiem labāk izprast ES tirdzniecības sankcijas. Komisija šajā sakarā ir arī atbalstījusi dalībvalstis un ES ekonomikas dalībniekus. Komisija ir publicējusi norādījumus un BUJ sarakstu par sankciju apiešanu, kā arī pienācīgas pārbaudes norādījumus, kuros ekonomikas dalībniekiem ieteikts, kā izvairīties no iesaistīšanās sankciju apiešanas shēmās. Izmantojot

[11] ERP ziņojuma 27.–30. punkts.

[12] ERP ziņojuma 31.–35. punkts.

[13] ERP ziņojuma 36.–56. punkts.

[14] ERP ziņojuma 14. un 39. punkts un 3. attēls.

daudzvalstu projektus, tā ir arī palīdzējusi dalībvalstīm uzlabot valstu kompetento iestāžu spēju veicināt sankciju īstenošanu un novērst to apiešanu[15].

3. ES tiesiskais regulējums un sankciju īstenošana

ERP norāda, ka "neprecīza terminoloģija ES sankciju tiesību aktos apgrūtina to īstenošanu"[16], un uzsver, ka īpašas grūtības rodas saistībā ar atbrīvojumiem un atkāpēm. Komisija vēlas uzsvērt, ka par sankciju noteikumu formulējumu vienprātīgi vienojas visas dalībvalstis un ka neprecīza terminoloģija un atbrīvojumi un atkāpes bieži tiek iekļauti pēc dalībvalstu īpaša lūguma Padomes sarunās. Komisija uzskata, ka jebkāda sākotnējā neskaidrība ir pakāpeniski novērsta, sniedzot skaidrojumus atbildēs uz BUJ, sniedzot īpašus norādījumus un apmainoties ar informāciju ar dalībvalstu iestādēm. Komisija joprojām ir apņēmības pilna turpināt sniegt atbalstu dalībvalstīm šajā sakarā.

Attiecībā uz ERP konstatējumu, ka sankciju vienotu īstenošanu varētu apdraudēt tiesiskā regulējuma neskaidrības, piemēram, "sankciju regulu un Muitas kodeksa terminoloģijas atšķirības"[17], Komisija vēlas atgādināt, ka ES sankciju regulas ietilpst KĀDP jomā, ir nošķirtas no ES tirdzniecības un muitas politikas un izmanto standarta sankciju terminoloģiju. Turklāt, lai nodrošinātu ES tirdzniecības sankciju īstenošanu, būtisks ir plašs ieinteresēto personu loks, tostarp valstu kompetentās iestādes, kas nav muitas iestādes, kā arī ES ekonomikas dalībnieki. Ikreiz, kad Padomes Regulā (ES) Nr. 833/2014 izmantotie termini varētu radīt neskaidrības, jo tie neatbilst muitas terminoloģijai, ir sniegti plaši norādījumi, lai nodrošinātu to pareizu piemērošanu.

Komisija savos sankciju regulu priekšlikumos turpinās censties skaidri un konsekventi izmantot sankciju terminoloģiju, kā tā to ir darījusi līdz šim, un jau tiek īstenotas iniciatīvas, lai nodrošinātu konsekventu juridisko formulējumu izstrādi visās ES sankciju regulās. Piemēram, Komisija pašlaik finansē projektu, kurā tiek pētīts, kā vēl vairāk uzlabot attiecīgo juridisko tekstu saskaņošanu un standartizāciju[18]. Tomēr, lai gan Komisijai ir svarīga loma likumdošanas procesā, tā nav vienīgā iestāde, kas iesaistīta ES sankciju juridiskajā izstrādē. Tas nozīmē, ka ES sankciju jomā konsekventu juridisko formulējumu izstrādi nevar nodrošināt tikai Komisija.

Attiecībā uz ERP konstatējumu, ka veids, kādā Padomes Regula (ES) Nr. 833/2014 aptver divējāda lietojuma preces, vismaz daļēji veicina dalībvalstu nekonsekvenci šādu preču atļauju izdošanā jo pārklājas regulas VII un XXIII pielikuma saturs[19], Komisija atgādina, ka ir sniegti plaši norādījumi par to, kā rīkoties pārklāšanās gadījumā, un tehnisko aprakstu izmantošana ir labi iedibināta metode

---

[15] Tehniskā atbalsta instrumenta (TAI) projekts "Robežkontroles uzlabošana sankciju apiešanas novēršanai". TAI ir ES programma, kas dalībvalstīm nodrošina īpaši pielāgotas tehniskās zināšanas, lai risinātu problēmas, kas rodas reformu īstenošanā. Plašāka informācija pieejama šādā vietnē: https://reforms-investments.ec.europa.eu/technical-support-instrument-0_en.

[16] ERP ziņojuma 58.–60. punkts un attiecīgais apakšvirsraksts.

[17] ERP ziņojuma 61. un 62. punkts un attiecīgais apakšvirsraksts.

[18] Tehniskā atbalsta instrumenta (TAI) projekts "ES sankciju instrumenta efektivitātes stiprināšana, saskaņojot formulējumus ES tiesību aktos". TAI ir ES programma, kas dalībvalstīm nodrošina īpaši pielāgotas tehniskās zināšanas, lai risinātu problēmas, kas rodas reformu īstenošanā. Plašāka informācija pieejama šādā vietnē: https://reforms-investments.ec.europa.eu/technical-support-instrument-0_en.

[19] ERP ziņojuma 62. punkts.

divējāda lietojuma jomā. Turklāt Komisija regulāri publicē atbilstības tabulu, kas ieviesta ES integrētajā tarifu un muitas datubāzē (*TARIC*)[20].

Attiecībā uz izpildi, kā atzinusi ERP[21], Direktīva (ES) 2024/1226 par noziedzīgu nodarījumu un sodu noteikšanu attiecībā uz Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem[22] palīdzēs pārvarēt dalībvalstu atšķirīgās pieejas noziedzīgu nodarījumu definēšanai un sodu veidiem un līmeņiem par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem. Novēršot iepriekšējo sadrumstalotību šajā jomā, direktīva samazinās likumpārkāpēju labvēlīgākās jurisdikcijas izvēles[23] risku un pastiprinās sodu preventīvo ietekmi. Kad dalībvalstis būs pilnībā un pareizi transponējušas jaunos noteikumus, tie ievērojami stiprinās ES sankciju izpildes panākšanu. Tāpēc Komisija piešķir lielu nozīmi šīs direktīvas pilnīgai un pareizai transponēšanai dalībvalstu tiesību sistēmās. Komisija ir atbalstījusi dalībvalstis, organizējot vairākus transponēšanas darbseminārus darba grupas "Freeze and Seize" ietvaros[24], nodrošinot norādījumu dokumentu un vajadzības gadījumā veicot divpusējus turpmākos pasākumus. Turklāt Komisija pašlaik finansē projektu[25], kura mērķis ir nodrošināt, ka jaunie juridiskie standarti, kas transponēti no direktīvas valstu tiesību aktos, tiek efektīvi un konsekventi īstenoti visā ES. Attiecībā uz ERP īpašā ziņojuma 64. punktu Komisija veic transponēšanas procesa pēcpārbaudi un strādā pie tā, lai novērtētu, cik lielā mērā dalībvalstis ir veikušas nepieciešamos pasākumus, lai izpildītu šīs direktīvas prasības. Ziņojums par to tiks sagatavots 2027. gadā.

4. Valstu prakse ES tirdzniecības sankciju izpildē

Komisija piekrīt ERP apsvērumam, ka "dalībvalstu administratīvo spēju atšķirības ietekmē arī ES tirdzniecības sankciju īstenošanu"[26]. Tajā pašā laikā Komisijas ietekme uz valstu resursu līmeņiem un administratīvo infrastruktūru ir ierobežota, jo par tiem ir atbildīgas dalībvalstis. Komisija ir pasūtījusi salīdzinošu pētījumu[27], kura mērķis ir apzināt paraugpraksi, lai stiprinātu ES sankciju īstenošanu un izpildi. Rezultātā tiks izstrādāts ieteikumu kopums, tostarp īstenojami ES politikas risinājumi, lai uzlabotu sankciju koordināciju un efektivitāti visā Savienībā.

Attiecībā uz pēcmuitošanas revīzijām, ko veic muitas dienesti, kā minēts ERP ziņojumā[28], Komisija piekrīt, ka tās var ļaut preces izlaist ātrāk, un jautās dalībvalstīm, kā tās izmanto pēcmuitošanas revīzijas. Tomēr, ņemot vērā sankciju apiešanas risku attiecībā uz aizliegtām precēm, augsta riska gadījumos šāda pieeja nav uzskatāma par atbilstošu, jo brīdī, kad šādas pēcmuitošanas revīzijas varēs veikt, potenciāli aizliegtās preces jau būs eksportētas vai laistas brīvā apgrozībā. Komisijas

---

[20] *TARIC* jeb Eiropas Savienības integrētais muitas tarifs ir daudzvalodu datubāze, kurā ir integrēti visi pasākumi, kas saistīti ar kopējo muitas tarifu, tirdzniecības un lauksaimniecības tiesību aktiem.

[21] ERP ziņojuma 63. punkts.

[22] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2024/1226 (2024. gada 24. aprīlis) par noziedzīgu nodarījumu un sodu noteikšanu attiecībā uz Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem un ar ko groza Direktīvu (ES) 2018/1673, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32024L1226.

[23] ERP ziņojuma 17. un 18. punkts.

[24] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1828.

[25] Tehniskā atbalsta instrumenta (TAI) projekts "ES ierobežojošo pasākumu efektīvas īstenošanas un izpildes uzlabošana". TAI ir ES programma, kas dalībvalstīm nodrošina īpaši pielāgotas tehniskās zināšanas, lai risinātu problēmas, kas rodas reformu īstenošanā. Plašāka informācija pieejama šādā vietnē: https://reforms-investments.ec.europa.eu/technical-support-instrument-0_en.

[26] ERP ziņojuma 74. un 75. punkts un attiecīgais apakšvirsraksts.

[27] Salīdzinošs pētījums par paraugpraksi stingrākai ES sankciju izpildei, kas jāpabeidz 2027. gadā.

[28] ERP ziņojuma 77. punkts un 5. izcēlums.

norādījumos par sankciju apiešanas novēršanu ir uzsvērts, ka augsta riska situācijās preces nevis ātri izlaiž, bet neizlaiž, kamēr tiek veiktas pārbaudes. Attiecībā uz pēcmuitošanas revīziju izmantošanu, lai noteiktu, vai notikusi labvēlīgākās jurisdikcijas izvēle, ko ERP ir atzīmējusi kā praksi, kas veicina sankciju apiešanu, Komisija uzskata, ka eksporta un eksporta deklarāciju statistiskā analīze sadarbībā ar dalībvalstīm ir piemērotāks un samērīgāks veids, kā novērtēt un uzraudzīt šo risku.

Attiecībā uz Baltijas muitas iniciatīvu, ar ko novērš nekonsekventas pieejas muitas kontrolei[29], Komisija ir mudinājusi citas dalībvalstis pievienoties šim nolīgumam. Daudzi no tā elementiem ir iekļauti 2024. gada februāra norādījumos par sankciju apiešanas novēršanu. Pēc norādījumu īstenošanas pārskatīšanas 2025. gada septembrī pieņemtajam papildinājumam būtu jāpalīdz panākt lielāku konverģenci muitas kontroles piemērošanā.

Attiecībā uz ERP apsvērumiem par ES muitas reformu[30] Komisija vēlas piebilst, ka Eiropas Parlaments un Padome pieņēma pārskatīto Savienības Muitas kodeksu 2026. gada 16. septembrī un tas stājās spēkā 20. septembrī. Pārskatītais kodekss paredz īpašu lomu Eiropas Savienības Muitas dienestam attiecībā uz to, kā tas palīdz "pareizi, konsekventi un efektīvi piemērot ierobežojošos pasākumus"[31] un piešķir Komisijai īstenošanas pilnvaras pieņemt pasākumus, lai nodrošinātu muitas kontroles un riska pārvaldības saskaņotu piemērošanu. Šādi īstenošanas pasākumi tiks pieņemti labu laiku pirms pārejas periodu beigām, kas ir pārcelti uz agrāku laiku – 2034. gadu.

5. Komisijas norādījumi un informācijas sistēmas

Komisija atzinīgi vērtē ERP pozitīvo novērtējumu par darbu, ko Komisija paveikusi, sniedzot norādījumus, lai atbalstītu ES tirdzniecības sankciju saskaņotu īstenošanu[32]. Norādījumu, Komisijas atzinumu un BUJ publicēšana ir viens no galvenajiem instrumentiem, ar ko nodrošināt ES sankciju efektīvu un vienotu īstenošanu. Līdz šim ir publicētas atbildes uz vairāk nekā 900 BUJ. Turklāt Komisija ir publicējusi norādījumus par konkrētām nozarēm. Komisijas sniegto īstenošanas norādījumu juridisko spēku nosaka Līgumi. Tikai ES Tiesa ir kompetenta sniegt ES tiesību aktu, tostarp ES sankciju regulu, juridiski saistošu interpretāciju. Tomēr tas nenozīmē, ka Komisijas izdoto norādījumu efektivitāti noteikti mazina tas, ka tās nav juridiski saistošas. Tos plaši ievēro dalībvalstis, privātie ekonomikas dalībnieki un citas ES jurisdikcijā esošas personas, kurām ir juridisks pienākums ievērot ES sankcijas.

Lai gan Komisija nav īpaši izdevusi norādījumus par visiem iespējamo īstenošanas jautājumu tematiem, daudzi šādi jautājumi ir risināti divpusēji vai ekspertu grupu sanāksmēs, jo īpaši attiecībā uz ERP ziņojumā sniegtajiem piemēriem[33].

Attiecībā uz dalībvalstu piezīmēm par Komisijas sniegtajām norādījumiem par vienotu pieeju riska pārvaldībai un muitas kontrolei[34] norādījumi tika atjaunināti 2025. gada septembrī. Lai gan

[29] ERP ziņojuma 78. punkts.

[30] ERP ziņojuma 79. punkts.

[31] Sk. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2026/2108 (2026. gada 16. septembris), ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu un Eiropas Savienības Muitas dienestu un atceļ Regulu (ES) Nr. 952/2013, 225. un 226. pantu, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/TXT/?uri=CELEX%3A32026R2108.

[32] ERP ziņojuma 81.–83. punkts.

[33] ERP ziņojuma 84. punkts un IV pielikums.

[34] ERP ziņojuma 85. punkts.

Komisija ņem vērā dalībvalstu atsauksmes par nepilnībām, ko tās saskata Komisijas norādījumos, dalībvalstīm ir arī jāuzņemas līdzatbildība par īstenošanu un proaktīvas atgriezeniskās saites sniegšanu šajā jautājumā. Visbeidzot, Komisijas izdotie norādījumi veido atbalsta satvaru, kas papildina dalībvalstu kompetento iestāžu darbu, un tie nav stingri piemērojama instrukcija. Turklāt Komisijas norādījumi ir apzināti izstrādāti tā, lai ES mēroga konsekvenci līdzsvarotu ar elastību, kas vajadzīga, lai ņemtu vērā atšķirīgās valstu tiesību sistēmas, konkrētu lietu īpatnības un mainīgās problēmas, tāpēc tādi termini kā "būtu jāņem vērā" atspoguļo praktisku nepieciešamību, nevis neskaidrību.

ERP norāda, ka sūtījumu noraidīšanas biežums izvešanas muitas iestādē dalībvalstī salīdzinājumā ar citas valsts eksporta muitas iestādi var liecināt par to, ka dalībvalstis noteikumus īsteno nekonsekventi[35]. Komisija norāda, ka tam var būt citi iemesli, jo vairākos gadījumos izvešanas muitas iestādē pieejamā informācija eksporta muitas iestādē var nebūt pieejama, jo izvešanas muitas iestāde var labāk pārbaudīt situāciju un eksporta brīdī sniegto informāciju (piemēram, pierādījumus par faktisko maršrutu).

Attiecībā uz muitas riska pārvaldības sistēmu (*CRMS*), ko valstu muitas dienesti izmanto riska informācijas veidlapu (*RIF*) izdošanai[36], Komisija ir apņēmusies sadarboties ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu konsekventāku un saskaņotāku *RIF* izmantošanu attiecībā uz sankciju riskiem. Konkrētāk, Komisija norāda, ka *CRMS* un *RIF* konsekventa izmantošana būs viens no topošā Eiropas Savienības Muitas dienesta pienākumiem.

6. Komisijas veiktā ES tirdzniecības sankciju efektivitātes uzraudzība

Komisija atzinīgi vērtē ERP konstatējumu, ka Komisija regulāri uzrauga sankciju īstenošanu un ka tā jau veic plašu tehnisko novērtējumu klāstu saistībā ar ES sankcijām[37]. Komisija patiešām regulāri novērtē ES tirdzniecības sankcijas. Daži novērtējumi tiek veikti katru mēnesi un kopīgoti ziņojumu veidā, savukārt citi tiek veikti vairāk vai mazāk bieži atkarībā no analīzes veida. Tie aptver tirdzniecības plūsmas, sankciju apiešanas modeļus, spēkā esošo pasākumu ietekmi, iespējamās nepilnības un ES sankciju pasākumu ietekmi, kā arī nepieciešamību veikt turpmākus pielāgojumus spēkā esošajās sankcijās un ieviest jaunas sankcijas. Turklāt Komisija novērtē visu ES sankciju (ne tikai ar tirdzniecību saistīto sankciju) ietekmi uz Krievijas ekonomiku.

Tomēr ERP norāda, ka pastāv zināmi ierobežojumi attiecībā uz papildu konkrētiem novērtējumiem, piemēram, par ietekmi uz konkrētiem uzņēmumiem Krievijā, kas iesaistīti militāro preču ražošanā, ietekmi uz konkrētiem uzņēmumiem Eiropā, kuri galvenokārt eksportēja sankcijām pakļautās preces, vai ietekmi uz konkrētām ES dalībvalstīm vai reģioniem. ERP arī uzsver, ka nav novērtēti administratīvie resursi, kas nepieciešami ES tirdzniecības sankciju īstenošanai[38]. Komisija uzskata, ka praktiskā iespējamība veikt novērtējumu, kurā tiktu ņemta vērā arī ietekme uzņēmumu līmenī, kā arī administratīvās izmaksas, ko sedz valsts iestādes, būtu jālīdzsvaro ar ārpolitikas mērķiem, kurus tiecas sasniegt ar sankcijām.

Kā atzinusi ERP un minēts iepriekš, Komisija jau veic regulārus tehniskos novērtējumus. Komisija turpinās veikt šos tehniskos novērtējumus.

---

35 ERP ziņojuma 91. punkts.

36 ERP ziņojuma 93. punkts.

37 ERP ziņojuma 100.–106. un 108. punkts.

38 ERP ziņojuma 22. un 109. punkts.

Krievijas gadījumā uzraudzība liecina par sankcionēto preču tirdzniecības strauju samazināšanos un nodrošina stabilu pamatu secinājumam, ka ES tirdzniecības pasākumiem ir būtiska ietekme. Šādi novērtējumi ir tehniski un nav "efektivitātes" novērtējumi, jo efektivitātes novērtējumiem ir politisks raksturs un dalībvalstīm un Padomei tie ir jāveic saskaņā ar sankciju politiskajiem mērķiem.

Komisija regulāri informē sabiedrību par sankciju ietekmi. Tas tiek darīts, publicējot paziņojumus presei un informatīvus materiālus pēc tam, kad ir pieņemta katra pret Krieviju vērsto sankciju pakete. Turklāt Komisija regulāri atjaunina savas tīmekļa vietnes attiecīgo sadaļu, kurā ir norādīts, uz kādām precēm ir vērstas sankcijas un kāda ir bijusi to ietekme[39].

Visbeidzot, Komisija atzinīgi vērtē ERP apsvērumu par to, ka Komisijas analīzes un uzraudzības darbības tiek izmantotas turpmāko sankciju pakešu izstrādē un ka tā regulāri informē Padomi un dalībvalstis par savas uzraudzības darbības rezultātiem[40].

[39] Sk. https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-sanctions-against-russia-following-invasion-ukraine_lv.

[40] ERP ziņojuma 110.–112. punkts.